

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8
The 8th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ของข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรีและกรุงเทพมหานคร

ข้อมูล	กลุ่มตัวอย่างนนทบุรี (n=129)		กลุ่มตัวอย่างกรุงเทพฯ (n=55)		ค่าสถิติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	χ^2	p-value
เพศ					2.629	0.105
ชาย	24	18.6	5	9.1		
หญิง	105	81.4	50	90.9		
สถานภาพสมรส					2.603	0.272
โสด	14	10.9	8	14.5		
สมรส	73	56.6	24	43.7		
หย่า/หม้าย	42	32.6	23	41.8		
ระดับการศึกษา					27.189	0.000*
ไม่ได้ศึกษา	0	0.0	1	1.8		
ประถมศึกษา	35	27.1	33	60.0		
มัธยมศึกษา	29	22.5	12	21.8		
ปวช.	14	10.9	5	9.1		
ปวส.	10	7.8	1	1.8		
ปริญญาตรีขึ้นไป	41	31.8	3	5.5		

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรีและกรุงเทพมหานคร

ข้อมูล	กลุ่มตัวอย่างนนทบุรี (n=129)		กลุ่มตัวอย่างกรุงเทพฯ (n=55)		ค่าสถิติ	
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	t	p-value
อายุ (ปี)	70.45	5.776	71.85	6.742	-1.349	0.181
น้ำหนัก (กิโลกรัม)	58.63	10.3758	57.984	8.5428	1.045	0.903
ส่วนสูง (เซนติเมตร)	155.392	7.1134	153.564	8.3572	2.233	0.693
ดัชนีมวลกาย (กิโลกรัม/เมตร ²)	24.2522	3.8095	24.6640	3.6380	1.357	0.432

*p<.05

2. ผลของการให้ความรู้ตามแนวทางปฏิบัติในการดูแลสุขภาพ และการรับประทานอาหารตามธาตุเจ้าเรือน

2.1 กลุ่มตัวอย่างทั้งกรุงเทพฯและนนทบุรี ค่าเฉลี่ยของคะแนน ความรู้ เจตคติ พฤติกรรมการดูแลตนเอง ก่อนและหลังการให้ความรู้ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p<.05) (ตารางที่ 2)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8
The 8th STOU National Research Conference

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรีและกรุงเทพมหานคร

ข้อมูล	กลุ่มตัวอย่างนนทบุรี			กลุ่มตัวอย่างกรุงเทพฯ			ค่าสถิติ	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	t	p-value
ก่อนการให้ความรู้		(n=129)		(n=55)				
ความรู้	1.47	0.179	มาก	1.50	0.210	มาก	1.434	0.153
เจตคติ	4.44	0.518	มากที่สุด	4.59	0.455	มากที่สุด	1.880	0.062
พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ	2.62	0.475	ปานกลาง	2.52	0.384	น้อย	1.428	0.155
หลังการให้ความรู้		(n=31)		(n=33)				
ความรู้	1.79	0.113	มากที่สุด	1.75	0.144	มากที่สุด	1.137	0.260
เจตคติ	4.59	0.412	มากที่สุด	4.62	0.436	มากที่สุด	0.309	0.759
พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ	2.72	0.623	ปานกลาง	2.67	0.585	ปานกลาง	0.330	0.742

2.2 กลุ่มตัวอย่างหลังการให้ความรู้ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้าน ความรู้ เจตคติ พฤติกรรมการดูแลตนเองตามแนวทางปฏิบัติในการดูแลสุขภาพ สูงกว่าก่อนการให้ความรู้ เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนและหลังการให้ความรู้ และมีข้อคำถามบางข้อ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการให้ความรู้

ข้อมูล	ก่อนให้ความรู้			หลังให้ความรู้			ค่าสถิติ	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	t	p-value
		(n=64)		(n=64)				
ความรู้	1.49	0.183	มาก	1.77	0.130	มากที่สุด	9.494	0.000*
เจตคติ	4.56	0.406	มากที่สุด	4.61	0.421	มากที่สุด	0.655	0.515
พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ	2.62	0.427	ปานกลาง	2.69	0.600	ปานกลาง	1.008	0.317

* $p < .05$

ข้อคำถามความรู้ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พิจารณารายข้อ ได้แก่

- วัยเด็ก วัยผู้ใหญ่ วัยสูงอายุ ต้องการสารอาหารเท่ากัน
- ผู้สูงอายุควรหลีกเลี่ยงอาหารที่มีน้ำตาล ไขมัน และเกลือในปริมาณสูง
- ผู้สูงอายุควรรับประทานผักและผลไม้ที่มีใยอาหารอย่างน้อย 400 กรัมในแต่ละวัน
- ท่านสามารถเลือกรับประทานเส้นก๋วยเตี๋ยว เส้นขนมจีน แผ่นก๊วย หรือขนมปัง แทนข้าวได้ โดยเลือกกินข้าวขัดสีน้อย
- ปลาเล็กปลาน้อย โยเกิร์ต เต้าหู้ กุ้งฝอย ผักใบเขียว เป็นอาหารที่มีแคลเซียมสูง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

- ผู้สูงอายุควรดื่มนมเป็นประจำ อย่างน้อย 1-2 แก้วโดยสามารถดื่มได้ทั้งนมวัวและนมถั่วเหลือง
- ผู้สูงอายุควรรับประทานปลาอย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง อาจจะเป็นปลาที่พบได้ทั่วไปเช่น ปลาทู หรือเนื้อปลาชนิดอื่น

- คนที่มีธาตุเจ้าเรือนต่างกัน ควรรับประทานอาหารต่างประเภทกัน
- การรับประทานสมุนไพรเพื่อการรักษาโรค มีความปลอดภัยกว่าการรับประทานยาแผนปัจจุบัน
- อาหารแนะนำสำหรับผู้ที่มีธาตุเจ้าเรือนดิน ควรรับประทานอาหารรสฝาด หวาน มัน เค็ม
- อาหารแนะนำสำหรับผู้ที่มีธาตุเจ้าเรือนน้ำ ควรรับประทานอาหารรสเปรี้ยว รสขม
- อาหารแนะนำสำหรับผู้ที่มีธาตุเจ้าเรือนลม ควรรับประทานอาหารรสเผ็ดร้อน
- อาหารแนะนำสำหรับผู้ที่มีธาตุเจ้าเรือนไฟ ควรรับประทานอาหารรสขม เย็น และจืด

ข้อคำถามพฤติกรรมกรรมการดูแลสุขภาพ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พิจารณารายข้อ ได้แก่

- กินอาหารครบ 5 หมู่ (เนื้อสัตว์-นม-ไข่ ข้าว ผัก ผลไม้ และน้ำมัน)
- กินผลไม้ วันละ 4-5 ส่วน (หนึ่งส่วนเท่ากับ 6-8 คำ)
- ดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์
- ประกอบอาหารเองที่บ้านเป็นประจำ
- กินอาหารที่ปรุงสำเร็จจากร้านค้า
- กินอาหารตามธาตุเจ้าเรือน

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ด้านอาหาร โภชนาการ และการแพทย์แผนไทยเจตคติ และพฤติกรรมกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี พบว่าระดับคะแนนความรู้ด้านอาหาร โภชนาการ และการแพทย์แผนไทยของผู้สูงอายุ คะแนนเจตคติ และคะแนนพฤติกรรมกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ ทั้งก่อนและหลังได้รับเอกสารแนวทางปฏิบัติในการดูแลสุขภาพ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ซึ่งสอดคล้องตามเสาวรส ฉันทธรรมสกุลและคณะ (2556) เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนเมืองกับชุมชนชนบท พบว่า คะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตโดยรวมไม่มีความแตกต่างกัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของสุพรรณิ เตรียมวิศิษฐ์ และคณะ (2540) โดยพบว่าภาวะสุขภาพและความว่าหว่ของผู้สูงอายุในเขตเมืองและเขตชนบท ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาจากข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างทั้งนนทบุรี และกรุงเทพฯมีความใกล้เคียงกัน ทั้งเพศและอายุเฉลี่ยจากปัจจัยแวดล้อมที่เป็นสังคมเมืองเหมือนกัน จึงอาจทำให้คะแนนเฉลี่ยของความรู้ เจตคติและพฤติกรรมกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของกรุงเทพฯและนนทบุรีไม่มีความแตกต่างกัน

2. ผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ เจตคติ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพและการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ หลังจากการได้รับความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารตามศาสตร์การแพทย์แผนไทย พบว่า คะแนนความรู้มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากก่อนได้รับความรู้ แต่คะแนนเจตคติและคะแนนพฤติกรรมกรรมการดูแลสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของวิไล วิวัฒน์ชาญกิจและคณะ (2559) คือคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านอาหาร โภชนาการ และการแพทย์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

แผนไทย คณะแผนเจตคติและคะแนนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพหลังได้รับความรู้สูงกว่าก่อนการให้ความรู้ ยังพบว่าผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของกฤติน ชุมแก้วและคณะ (2557) โดยผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่มีอิทธิพลต่อการทำนายพฤติกรรมการบริโภคอาหาร ซึ่งมีทั้งปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกและลบ ข้อมูลคะแนนเฉลี่ยเจตคติและพฤติกรรมดูแลสุขภาพที่ไม่เปลี่ยนแปลงหลังจากการให้ความรู้ อาจเกิดจากระยะเวลาของการเข้าร่วมวิจัยในระยะสั้นไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่กระทำเป็นกิจวัตรประจำได้ ทั้งนี้คะแนนเฉลี่ยเจตคติของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับที่ดีมาก และคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งก่อนและหลังการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาผลของการให้ความรู้ต่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยมีระยะเวลาการศึกษาที่เพิ่มขึ้น
2. ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบริโภคของผู้สูงอายุ กับมิติอื่นๆ เช่น คุณภาพชีวิต การเกิดโรคต่างๆ ของผู้สูงอายุ หรือพฤติกรรมการบาดเจ็บของสุขภาพผู้สูงอายุ เป็นต้น
3. ควรทำการศึกษาพัฒนาคู่มือแนวทางปฏิบัติในการดูแลสุขภาพสำหรับทุกช่วงวัย ศึกษาผลของการให้ความรู้กับกลุ่มตัวอย่างในวัยอื่นๆต่อไป

การนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการนำเอกสารแนวทางปฏิบัติในการดูแลสุขภาพไปใช้ในชมรมผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง และนำไปใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมให้กับชมรมผู้สูงอายุอื่นที่มีลักษณะเดียวกัน
2. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง หรือบุคลากรทางสาธารณสุข ตลอดจนผู้ที่สนใจสามารถนำเอกสารแนวทางปฏิบัติในการดูแลสุขภาพไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรค หรือพฤติกรรมด้านอื่นๆ ได้

คำนิยม

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลักโครงการวิจัย และรองศาสตราจารย์ ดร.สำออง สืบสมานอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย ที่ให้คำแนะนำในการวางแผนการวิจัย ดำเนินการวิจัยตลอดจนให้คำปรึกษาการจัดทำรูปเล่มงานวิจัยจนสำเร็จลุล่วง ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. วศิณา จันทศิริ, รองศาสตราจารย์ ดร.สำออง สืบสมาน และ อาจารย์อดิศักดิ์ สุมาลี ที่สละเวลาตรวจสอบเครื่องมือ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่สละเวลาตรวจสอบบทความเพื่อนำเสนอในงานประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หัวหน้าผู้ดูแลชมรมผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุชุมชนเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร และ หัวหน้าศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จังหวัดนนทบุรี ที่อนุญาตให้เข้าไปใช้สถานที่และเก็บข้อมูล ขอขอบพระคุณ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ในชมรมผู้สูงอายุ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จังหวัดนนทบุรี และสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุชุมชนเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ที่ให้ความร่วมมือ และ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8 The 8th STOU National Research Conference

เอื้อเพื่อข้อมูลสำหรับการทำวิจัย คุณเบญญานันท์ พิมพ์พรรณ คุณสุภาสินี ศิลป์สาคร และทีมงาน ที่ช่วยในการจัดเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลขอขอบพระคุณ คุณพ่อและคุณแม่ ที่คอยให้กำลังใจ และสนับสนุนเรื่องการเรียนตลอดมา สุดท้ายขอขอบพระคุณผู้ที่มีพระคุณทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวถึง ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2555). *ประวัติองค์ความรู้และทฤษฎีการ แพทย์แผนไทย*. นนทบุรี: อิมเมจอิน กราฟฟิค.
- กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2542). *คู่มือธงโภชนาการ*. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์สำนักอาหาร สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา.
- คณะกรรมการการส่งเสริมสุขภาพและโภชนาการสำหรับผู้บริโภค.(2559). *องค์ความรู้ด้านอาหารและโภชนาการสำหรับทุกช่วงวัย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :สำนักอาหาร สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา.
- นพมาศ สุนทรเจริญนนท์. (2561). *ผัก ผลไม้ ที่ควรระวังในผู้ป่วยโรคเรื้อรัง*. สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2561, จาก <http://www.pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/141>.
- นวนิตย์ จันทร์ชุ่ม.(2556). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการของผู้สูงอายุเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). ภาควิชาอาหารและโภชนาการ, คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง;
- แผนงานวิจัยนโยบายอาหารและโภชนาการ เพื่อการส่งเสริมสุขภาพ. (2559) สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2561, จาก <http://www.fhpprogram.org/general-information/definition>
- พัชรี วงศ์ษา. ศูนย์อนามัยที่ 2 สระบุรี. (2557). *แนวทางการบริโภคอาหารเฉพาะโรคผู้สูงอายุ (สำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุ)*.สระบุรี.
- มูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์แผนไทยเดิม. (2541). *ตำราการแพทย์แผนไทยเดิม (แพทยศาสตร์สงเคราะห์)* ฉบับพัฒนา ตอนที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สี่ไทย.
- มูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์ไทยเดิมฯและโรงเรียนอายุรเวทอ้ารง สถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล (2550). *คัมภีร์ประถมจินดาในตำราการแพทย์แผนไทยเดิม (แพทยศาสตร์สงเคราะห์ ฉบับอนุรักษ์) เล่มที่ ๑*. ฉบับชำระ. กรุงเทพฯ : ศุภนิขการพิมพ์.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.(2559) *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2559* กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน และกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2550). *พจนานุกรมศัพท์แพทย์และเภสัชกรรมแผนไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- โรงเรียนอายุรเวทอ้ารง สถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล (2552). *การแพทย์แผนไทยในคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล*. กรุงเทพฯ: ศุภนิขการพิมพ์.
- เสาวรส ฉันทธรรมสกุล (2556). *บทความวิจัย การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนเมืองกับชุมชน*

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8
The 8th STOU National Research Conference

ชนบท พื้นที่อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร. วารสารการพยาบาลและสุขภาพ ปี 2556, January-April ปีที่: 7
ฉบับที่ 1 หน้า 90-101

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (2561). ภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วน สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม
2561 <http://www.thaihealth.or.th/Content/20399-ภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วน.html>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ.
2553-2583. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์เดือนตุลา

สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. (2560). รายงานภาระโรคและการบาดเจ็บของประชากรไทย พ.ศ. 2557.
นนทบุรี: เดอะ กราฟิโก ซิสเต็มส์

สำนักงานวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักประกันสุขภาพไทย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. (2557). รายงานการสำรวจสุขภาพ
ประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 5 พ.ศ.2557. นนทบุรี: อิมเมจิ้น กราฟฟิค.

WHO Expert Consultation. Appropriate body-mass index for Asian populations and its
implications for policy and intervention strategies.Lancet 2004 Jan 10; 363(9403): 157-63.

